

II. Makroekonomik Görünüm

Jeopolitik riskler, küresel enflasyon gelişmeleri, gelişmiş ülkelerde artan resesyon beklentisi ve Çin'de salgın tedbirlerinin tedarik zincirleri üzerinde oluşturduğu belirsizlik nedeniyle küresel iktisadi faaliyet zayıflamaktadır. Sıkılaştan küresel finansal koşullar altında zayıflayan talep ve gerileyen emtia fiyatları küresel enflasyonda ivme kaybına neden olmakla birlikte enflasyondaki yüksek seviyelerin beklenenden uzun sürebileceğini vurgulayan gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikalarında ayrışma devam etmektedir. Gelişmiş ülke uzun vadeli tahvil getirilerindeki oynaklık ve fonlama maliyetlerindeki artış geliştirmekte olan ülkelere yönelen portföy akımlarına ilişkin riskleri canlı tutmaktadır.

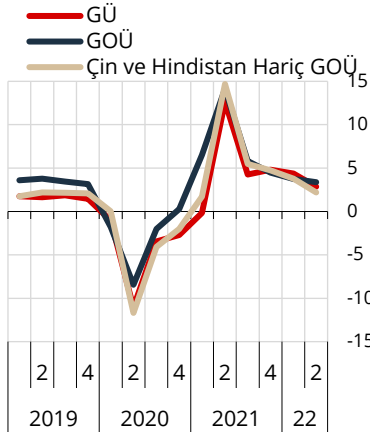
Yurt içi iktisadi faaliyetteki güçlü seyir 2022 yılının ilk yarısında devam ederken, öncü göstergeler yılın üçüncü çeyreğinde bir miktar ivme kaybına işaret etmektedir. Yılın ilk yarısında, büyümenin temel belirleyicisi özel tüketim öncülüğünde nihai yurt içi talep olmuş, makine-teçhizat kaynaklı yatırımlar ve net ihracat gibi sürdürülebilir bileşenlerin büyümeye katkısı devam etmiştir. Hizmet gelirlerindeki güçlü görünüme karşın, ihracattaki sınırlı ivme kaybı ile birlikte enerji ve altın ithalatındaki yüksek seyir nedeniyle cari işlemler açığı artmış, enerji ve altın hariç cari işlemler dengesi ise olumlu gelişimini sürdürmüştür. Bu dönemde iktisadi faaliyette gözlenen güçlü seyir işgücü piyasasına ve bütçe göstergelerine de olumlu yansımıştır. Tüketici enflasyonu üzerinde temel mal ve hizmet gruplarındaki fiyat artışları etkili olurken, 2022 yılının ikinci yarısında tüketici enflasyonu ivme kaybetmiştir.

II.1 Uluslararası Gelişmeler

Jeopolitik riskler, yüksek enerji fiyatları, enflasyon gelişmeleri, gelişmiş ülkelerde yükselen resesyon endişesi ve Çin'de artan salgın vakalarının küresel talep ve tedarik zincirlerine ilişkin yarattığı belirsizlik nedeniyle küresel iktisadi faaliyet zayıflamaktadır.

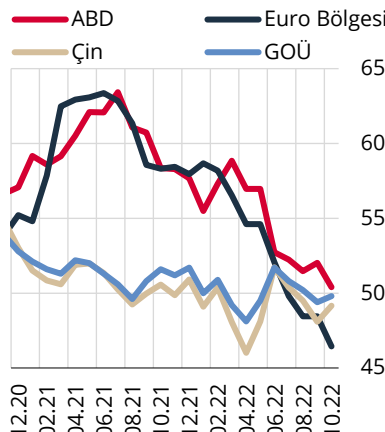
2021 yılında, aşılmanın hızlanması ve sosyal izolasyon önlemlerinin azaltılmasıyla canlı bir seyir izleyen küresel iktisadi faaliyet, 2022 yılında ivme kaybetmiştir. Çin'de salgın önlemleri ve iktisadi faaliyetin salgın sonrasında ilk kez daralmasının yanı sıra, Rusya-Ukrayna çatışması ve devamında Rusya'ya karşı uygulanan ekonomik ve finansal yaptırımların etkisiyle artan enerji ve gıda fiyatları, küresel büyümedeki yavaşlamanın belirginleşmesinde etkili olmuştur (Grafik II.1.1). Büyümeye ilişkin öncü göstergeler, küresel iktisadi faaliyette yavaşlamanın 2022 yılı üçüncü çeyreğinde de sürdüğüne işaret etmektedir (Grafik II.1.2). GÜ ve GOÜ ekonomilerinin büyüme hızları ayrılmakla birlikte, önümüzdeki döneme yönelik ülkelerin geneline ilişkin büyüme tahminleri aşağı yönlü güncellenmeye devam ederken resesyon endişelerine ilişkin değerlendirmeler yaygınlaşmaktadır (Grafik II.1.3). Bir miktar gerilemekle birlikte halen yüksek seviyelerde bulunan emtia fiyatları, sıkılaştan finansal koşullar altında talep görünümü ve tedarik zinciri göstergelerinde iyileşme olmasına karşın devam eden arz yönlü sorunlar, küresel büyüme görünümü üzerinde aşağı yönlü risk oluşturmaktadır.

Grafik II.1.1: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Yıllık Büyüme Oranları (%)

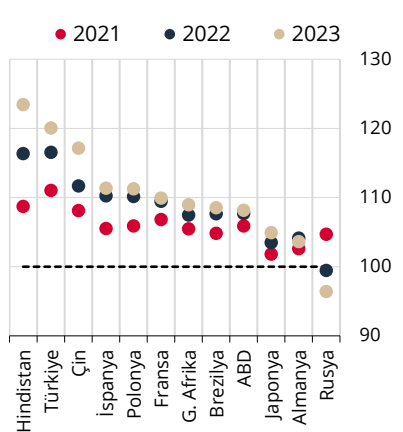
Kaynak: Bloomberg Son Gözlem: 2022 Ç2

Grafik II.1.2: İmalat Sanayi PMI (Endeks)

Kaynak: S&P Global Son Gözlem: 10.22

Grafik II.1.3: Reel GSYİH Gerçekleşmeleri ve Tahminleri (Yıllık, 2020=100)

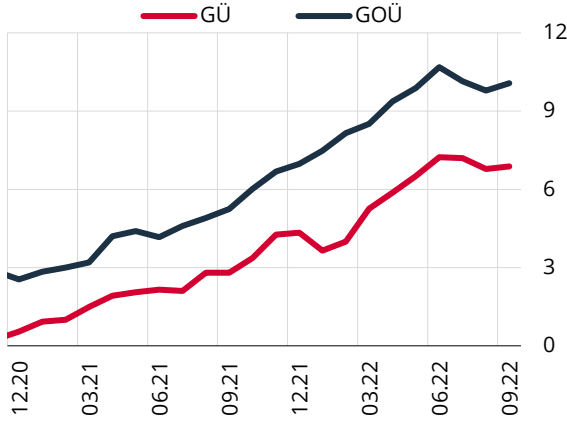

Kaynak: Bloomberg Son Gözlem: 02.11.22

Dipnot: Sol grafikte GÜ'ler arasında ABD, Euro Bölgesi, Japonya, İngiltere, Kanada, G. Kore, İsviçre, İsveç, Norveç, Danimarka ve İsrail yer alırken, GOÜ'ler arasında Çin, Brezilya, Hindistan, Meksika, Rusya, Türkiye, Polonya, Endonezya, G. Afrika, Arjantin, Tayland, Malezya, Çekya, Kolombiya, Macaristan, Romanya, Filipinler, Ukrayna, Şili, Peru ve Fas bulunmaktadır. Sağ grafikte, Hindistan mali yılı diğer ülke mali yıllarından farklı döneme sahip olduğundan, Bloomberg verisinde Dünya Bankası yöntemi esas alınmıştır.

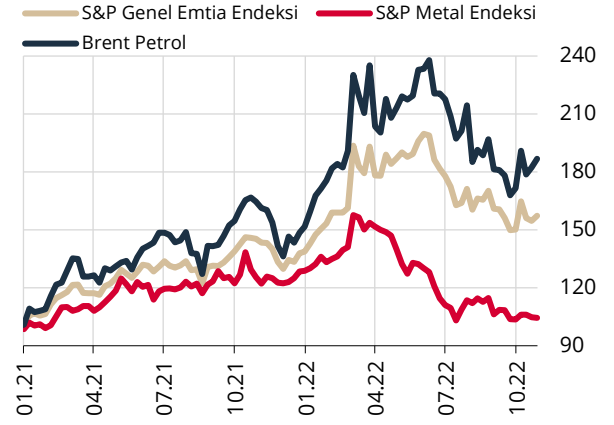
Küresel enflasyon oranlarındaki yüksek seviye devam etmektedir.

Salgın döneminde ertelenen talebin devreye girmesi ve tedarik zincirindeki aksamalar kaynaklı yükselen küresel enflasyon, enerji ve gıda güvenliğindeki belirsizlikler ve emtia fiyatlarındaki yüksek seyrin sürmesi nedeniyle, 2022 yılında artmaya devam etmiştir (Grafik II.1.4). Salgının başlangıcından bu yana emtia fiyatlarında gözlenen artış, Rusya-Ukrayna çatışmasının etkisiyle ivme kazanmış, sonrasında Çin ekonomisi başta olmak üzere küresel ekonomik faaliyetin zayıflaması ve resesyon beklentisi ile emtia fiyatlarında bir miktar gerileme görülmüştür (Grafik II.1.5). Sıkılaştan küresel finansal koşullar altında zayıflayan talep ve gerileyen emtia fiyatları küresel enflasyonda ivme kaybına neden olurken, gelişmiş ülke merkez bankaları enflasyonda gelinen yüksek seviyelerin beklenenden uzun sürebileceğini vurgulamaktadır. İstanbul Tahıl Anlaşması ise gıda güvenliğindeki belirsizlikleri azaltırken jeopolitik risklerin küresel ekonomiye etkisini belli ölçüde sınırlandırmaktadır.

Grafik II.1.4: Küresel Enflasyon (%)

Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 09.22

Grafik II.1.5: Emtia Endeksleri (Endeks, 25.12.2020=100)

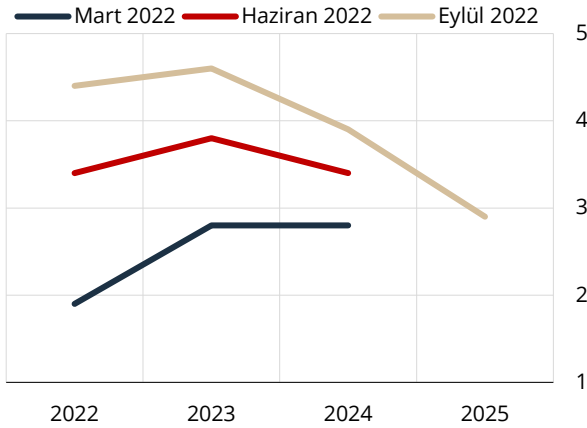
Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 28.10.22

Dipnot: Sol grafikte GÜ'ler arasında ABD, Euro Bölgesi, Japonya, İngiltere, Kanada, G. Kore, İsviçre, İsveç, Norveç ve İsrail yer almaktadır. GOÜ'ler arasında Brezilya, Meksika, Rusya, Polonya, Endonezya, G. Afrika, Tayland, Çekya, Kolombiya, Macaristan, Romanya ve Filipinler yer almaktadır.

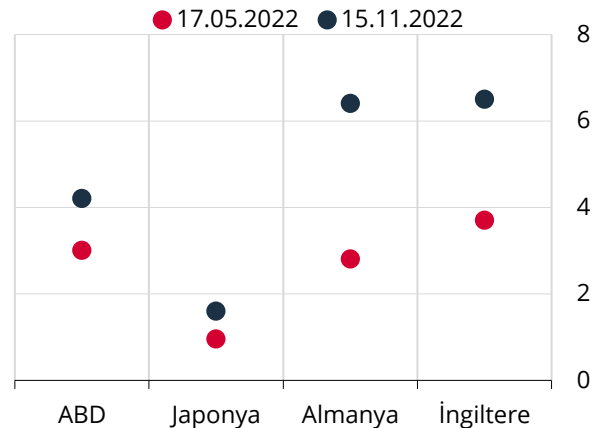
Ülkeler arasında iktisadi görünümüne bağlı olarak merkez bankalarının para politikası adımlarında ayrışma gözlenmektedir.

Gelişmiş ülke merkez bankaları politika faizlerinde artışa giderken, bazı merkez bankaları geçici süre ile varlık alım programını devreye almıştır (Grafik II.1.6). Ülkeler arası farklılaşan iktisadi görünümüne bağlı olarak gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikası adım ve iletişimleri ile enflasyona yönelik piyasa beklentileri ayrışmaktadır (Grafik II.1.7).

Grafik II.1.6: FOMC Medyan Politika Faizi Tahminleri (%)

Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 09.22

Grafik II.1.7: Seçilmiş Gelişmiş Ülke 2023 Yılı Sonuna Yönelik Tüketici Enflasyonu Tahminleri (%)

Kaynak: Bloomberg

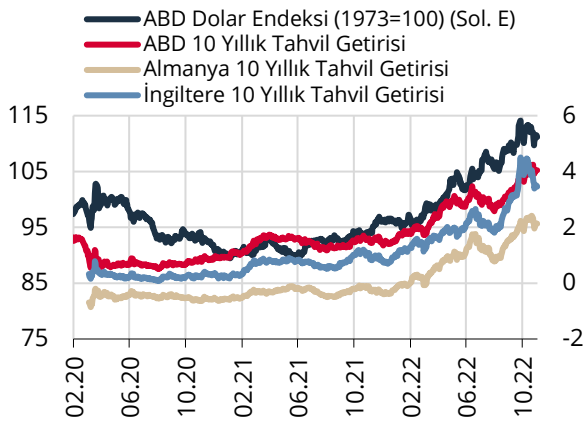
Son Gözlem: 15.11.22

Dipnot: Bloomberg Terminali'nden elde edilen tahminler, ülke merkez bankaları, finansal kuruluşlar ve uluslararası kuruluşların tahminleridir.

Gelişmiş ülkelerin uzun vadeli tahvil getirilerindeki oynaklık, GOÜ'lere yönelik portföy akımlarına ilişkin riskleri canlı tutmaktadır. Küresel finansal koşullardaki sıkılaşmaya bağlı olarak GOÜ'lerden portföy çıkışı yaşanmıştır.

Gelişmiş ülke merkez bankalarının politika adımları sonrasında bu ülkelerin tahvil faizlerindeki yükseliş eğilimi ve oynaklık devam ederken, ABD dolar endeksi 2001 yılından bu yana en yüksek değeri almıştır (Grafik II.1.8). Küresel finansal koşullardaki sıkılaşmaya bağlı olarak GOÜ'lerden fon çıkışları yaşanmış olup, hisse senedi piyasalarında dalgalı bir seyir izlenirken, fon çıkışları ağırlıklı olarak tahvil piyasasında gerçekleşmiştir (Grafik II.1.9). Söz konusu ülkelere yönelen portföy akımlarına ilişkin riskler arasında, gelişmiş ülkelerin uzun vadeli tahvil faizlerindeki oynaklık, küresel finansal koşulların seyri ve resesyon beklentisi yer almaktadır.

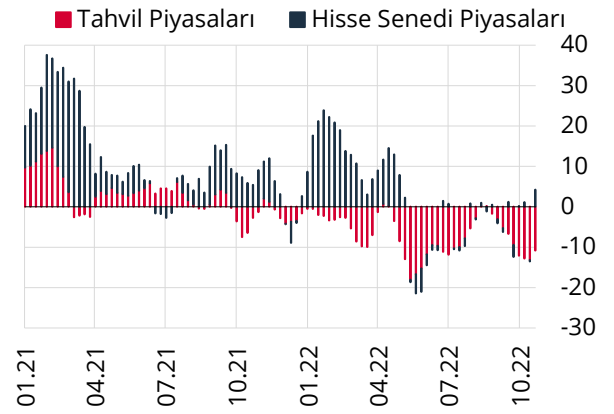
Grafik II.1.8: ABD Dolar Endeksi ve Gelişmiş Ülkelerde 10 Yıllık Hazine Tahvil Getirileri (Endeks, %)

Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 02.11.22

Grafik II.1.9: GOÜ'lere Yönelen Haftalık Fon Akımları (4 Haftalık Birikimli, Milyar ABD Doları)

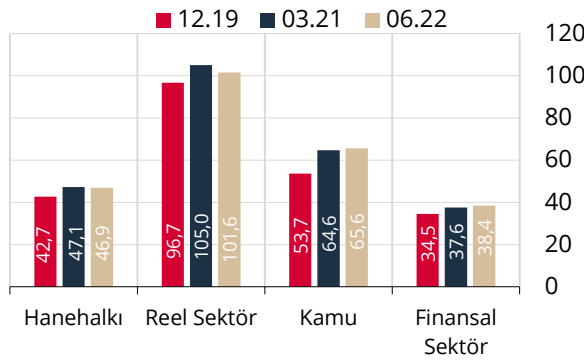
Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 10.22

Salgının iktisadi yansımaları ile mücadele kapsamında sağlanan desteklerle önemli ölçüde artan küresel finansal borçluluktaki yüksek seviye sürmektedir.

GOÜ'lerin genelinde borçluluk seviyesi salgın öncesi döneme kıyasla artış göstermiş olup, 2021 yılı ilk çeyreğinde veri tarihinin en yüksek değerini alırken, borçluluk seviyesindeki değişim ülkeler arasında ve sektörler göre önemli oranda farklılaşmaktadır (Grafik II.1.10 ve Grafik II.1.11). GOÜ'lerde yüksek enflasyon ortamında borçluluğun artışında, küresel toparlanmanın ivme kaybı ve salgınla mücadele kapsamında kamu borçlanmasında yaşanan belirgin artış etkili olmuştur. Nitekim, salgının başlangıcından bu yana kamu başta olmak üzere tüm sektörlerde borçluluk oranları artmıştır (Kutu II.2.I).

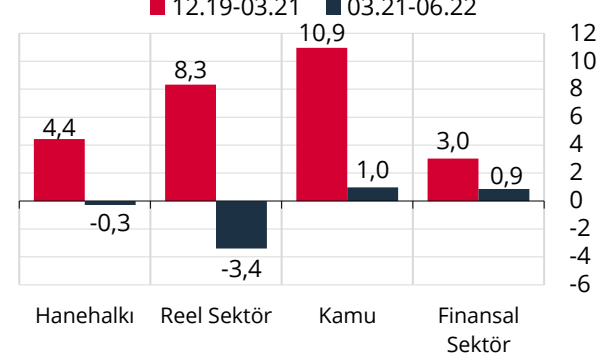
Grafik II.1.10: GOÜ'lerde Finansal Borçluluk Seviyesi (Borç/GSYİH, %)

Kaynak: IIF

Son Gözlem: 2022 Ç2

Grafik II.1.11: GOÜ'lerde Finansal Borçluluk Değişimi (% Puan)

Kaynak: IIF

Son Gözlem: 2022 Ç2

Dipnot: Ortalama hesaplamalarında ülkelerin GSYİH ağırlıkları esas alınmıştır. GOÜ'ler arasında Arjantin, Brezilya, Şili, Çin, Kolombiya, Çekya, Mısır, Gana, Hong Kong, Macaristan, Hindistan, Endonezya, İsrail, Kenya, Lübnan, Malezya, Meksika, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Polonya, Rusya, Suudi Arabistan, Singapur, G. Afrika, G. Kore, Tayland, Türkiye, Ukrayna ve Birleşik Arap Emirlikleri yer almaktadır. 2022 yılı ilk çeyreği tahmindir.

Rusya-Ukrayna çatışmasının enerji tedarik sorunlarını artırması, iklim değişikliğine yönelik çevreci finansman faaliyetlerinin azalmasına neden olmuştur.

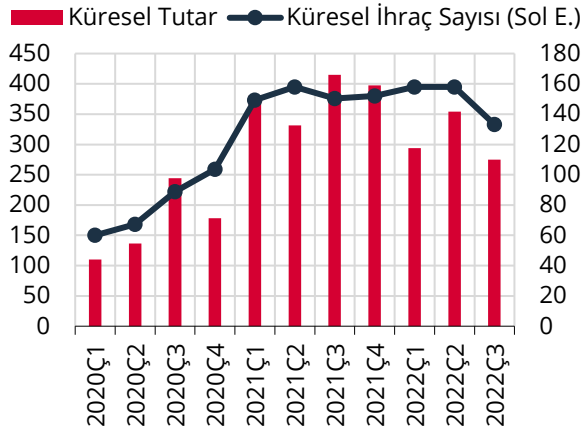
Salgının başlangıcı ile küresel finansal gündeme hızla yerleşen iklim değişikliğinin bir yansıması olarak çevreci finansman faaliyetleri hızlanmıştır. 2020 yılı itibarıyla hızla artış gösteren çevreci tahvil ihraçları, diğer tahvil ihraçlarına benzer şekilde, artan faiz oranları ve piyasa oynaklığının yanı sıra Rusya-Ukrayna çatışmasının Avrupa için yarattığı enerji sorunları nedeniyle düşüş göstermektedir (Grafik II.1.12 ve Grafik II.1.13).

Küresel finansal istikrara yönelik kırılganlıklar son Rapor döneminden bu yana artış göstermektedir. Başta jeopolitik riskler olmak üzere, azalan risk iştahı, arz-talep uyumsuzluğu, yüksek emtia fiyatları, enflasyonist baskılar ve bu baskılara yönelik GÜ'lerde parasal sıkılaştırma adımları ile resesyon beklentilerinin yaygınlaşması, küresel finansal sistem ve ekonomik görünüm üzerinde belirleyici rol oynamaktadır.

Küresel finansal koşulların sıkışması ve fonlama maliyetlerindeki artış ile GOÜ'lere yönelen portföy akımları yerini portföy çıkışlarına bırakırken, GÜ'lerin uzun vadeli tahvil faizlerindeki oynaklık, risk iştahında azalış ve küresel finansal koşulların seyri GOÜ'lere yönelen portföy akımlarına ilişkin riskleri canlı tutmaktadır.

Salgından çıkış sonrası atılan adımlar, bir yandan küresel enflasyonla mücadeleyi, bir yandan küresel resesyon olasılığını ve ülkelere özgü koşulları dikkate alacak şekilde makroihtiyati politikaları da kapsayan çok yönlü politika araçlarını ve bu araçların zamanında ve hedefli şekilde kullanımını gerekli kılmaktadır.

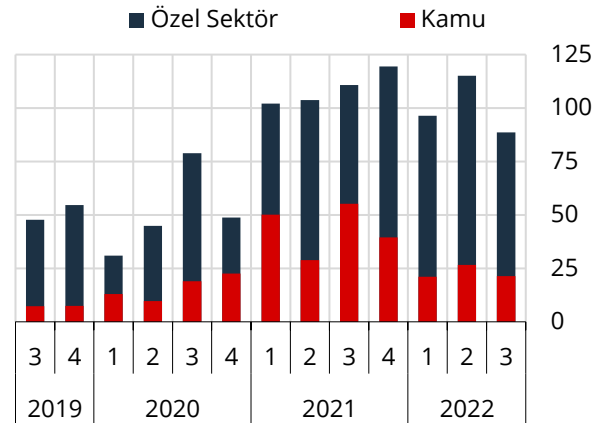
Grafik II.1.12: Çevreci Tahvil İhraç Tutarı ve İhraç Sayısı (Milyar ABD Doları, Adet)

Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 02.11.22

Grafik II.1.13: Çevreci Tahvil İhraçlarında Kırılım (Milyar ABD Doları)

Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 02.11.22

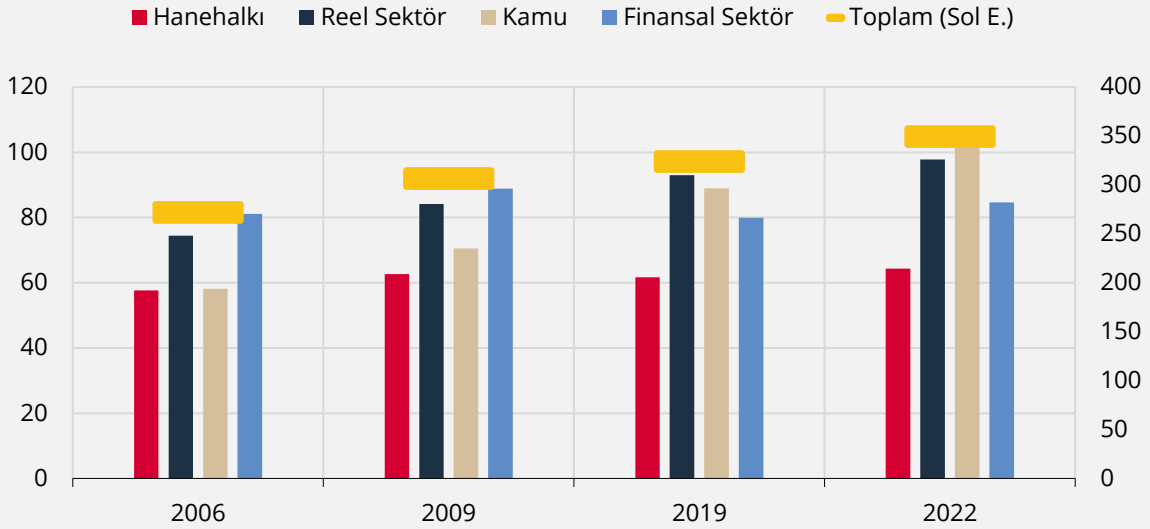
Kutu II.1.I:

Finansal İstikrar Çerçevesinden Küresel Borç Yükü

Küresel finansal koşullarda sıkılaştırma, büyüme görünümünde yavaşlama, emtia piyasalarında oynaklık ve jeopolitik riskler, gelişmiş ülkelerde resesyon endişeleri, küresel finansal istikrar risklerini artırmaktadır. Bu konjonktürde küresel borç yükü ve borcun sürdürülebilirliği ayrı bir endişe kaynağı olarak ön plana çıkmaktadır.

2008 yılında yaşanan Küresel Finansal Kriz, küresel borçluluk seviyesinin artmasında etkili olurken borçluluğun birçok ülke ekonomisi için kırılganlık unsuru olarak yakından takip edilmesine neden olmuştur. 2020 yılında küresel ölçekte etkili olan salgının etkisiyle küresel borçluluk artışı tekrardan hızlanmıştır. Salgın sürecinde kapanmalar ve arz taraflı yaşanan aksamalara bağlı olarak küresel iktisadi faaliyetin daralması, finansmana erişimin zorlaşması, firma iflaslarının ve işsizlik oranlarının artmasıyla birlikte başta reel sektör olmak üzere, hanehalkı ve finansal sektörde borçluluk oranları belirgin şekilde yükselmiştir. Tüm bu sektörleri ve dolayısıyla ekonomiyi desteklemek için alınan mali tedbirlerin etkisiyle dünya genelinde kamu borçluluk oranları tarihi yüksek seviyelere ulaşmıştır. 2006 yılında küresel kamu sektörü borçluluğu yüzde 58 iken, 2022 Haziran ayında bu oranının yüzde 102'yi geçmesi beklenmektedir (Grafik II.1.I.1). Küresel düzeyde kamu sektöründe gözlenen yüksek borçluluk, büyük ölçüde Küresel Finansal Kriz ve salgın kaynaklı olmuştur. Reel sektörde gözlenen yüksek borçlulukta ise, Küresel Finansal Kriz sonrası yaşanan likidite bolluğu ve düşük finansman maliyetleri rol oynamıştır. 2006 yılında küresel düzeyde yüzde 75 olan reel sektör borçluluğu 2021 yıl sonunda yüzde 98'e kadar yükselmiştir.

Grafik II.1.I.1: Küresel Borç/GSYİH(%)

Kaynak: IIF

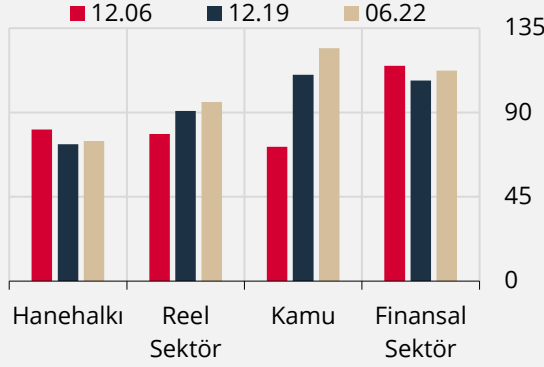
Son Gözlem: 06.22

Dipnot: Grafikte 2022 yılı için ilk iki çeyrek verisi mevcut olup, bu veriler tahmindir.

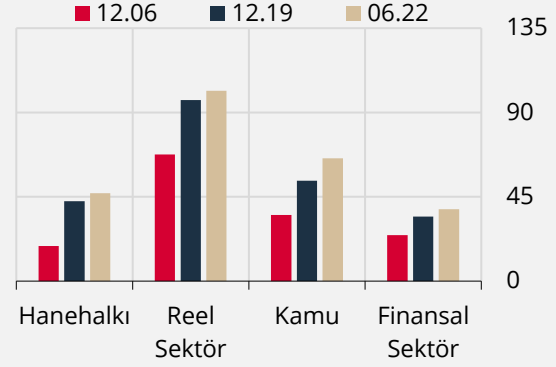
Küresel borçluluk oranlarına bakıldığında gelişmiş ülkeler ile GOÜ'ler arasında farklı dinamikler gözlenmektedir (Grafik II.1.I.2 ve Grafik II.1.I.3). Küresel borçluluğun 2016 ve 2019 yılları arasında Küresel Finansal Kriz öncesi ve süresince gözlenen seviyesinin çok üzerinde seyretmesinin nedenlerinin başında özellikle gelişmiş ülke ekonomilerinde artan kamu sektörü borçluluğu gelmektedir. 2020 yılına geldiğimizde ise, gelişmiş ülkelerde GOÜ'lere oranla daha büyük paketler halinde uygulanan pandemi varlık alım programları ve teminata kabul edilen varlıkların çeşitlendirilmesi, vergi indirimleri, borç ertelemeleri gibi tedbirler kamu borçluluğunun daha güçlü artmasında etkili olmuştur. Gelişmiş ülkelerde kamu borcunun GSYİH'ye oranı 2006 yılındaki yüzde 72 seviyesinden 2022 yılı itibarıyla yüzde 124 seviyesine yükselmiştir.

Küresel Finansal Kriz sonrası gelişmiş ülke ekonomilerindeki düşük faiz ortamı ve artan küresel risk iştahı, GOÜ'lere fon girişini desteklemiştir. Likiditenin bollaşması ve fonlama koşullarının iyileşmesiyle, reel sektör ve hanehalkı borçlanmasında artış gözlenmiştir. Reel sektör borçluluğu GOÜ'lerde 2006 yılında yüzde 68, 2019 yıl sonunda yüzde 97 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın 2022 yılı ikinci çeyrek tahminlerine göre yüzde 101'i geçmesi beklenmektedir.

Grafik II.1.1.2: Gelişmiş Ülkelerde Borçluluk Seviyesi (Borç/GSYİH, %)

Grafik II.1.1.3: GOÜ'lerde Borçluluk Seviyesi (Borç/GSYİH, %)

Kaynak: IIF

Son Gözlem: 06.22

Kaynak: IIF

Son Gözlem: 06.22

Dipnot: Ortalama hesaplamalarında ülkelerin GSYİH ağırlıkları esas alınmıştır. Gelişmiş ülkeler arasında Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Japonya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, ABD, İngiltere ve AB yer almaktadır. GOÜ'ler arasında Arjantin, Brezilya, Şili, Çin, Kolombiya, Çekya, Mısır, Gana, Hong Kong, Macaristan, Hindistan, Endonezya, İsrail, Kenya, Lübnan, Malezya, Meksika, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Polonya, Rusya, Suudi Arabistan, Singapur, G. Afrika, G. Kore, Tayland, Türkiye, Ukrayna ve Birleşik Arap Emirlikleri yer almaktadır. 2022 yılı ikinci çeyreği tahmindir.

GOÜ'ler uluslararası sermaye piyasalarına daha fazla erişim sağlayabilir hâle gelmiş ve GOÜ'lerin finansman koşulları iyileşmiştir. Uluslararası borçlanmanın büyük kısmı yabancı para birimi ve ağırlıklı olarak ABD doları cinsinden olmuştur. Bu durum, özellikle reel sektörde para birimi uyumsuzluklarının yaşanmasında etkili olmuştur¹. Bu dönem boyunca, banka dışı finansal kuruluşlar (BDFK), GOÜ dış borcunun finansmanında artan bir rol oynamıştır. Bu durum, özellikle ABD doları cinsinden likiditeyi finansal sistemin şoklara karşı direncinde merkezi bir konuma alarak reel sektör için likidite uyumsuzluğuna bağlı yeni kırılmalıkların önünü açmıştır. Ancak, GOÜ'lerde YP cinsinden borçluluk, başta hanehalkına olmak üzere getirilen sınırlamalarla Küresel Finansal Kriz dönemine kıyasla azalma göstermiştir. Diğer yandan, salgının etkilerini azaltmaya yönelik tedbirler ve bu doğrultuda devam eden düşük faiz ortamı, firma borçlanmalarını teşvik ederek, borçlanma seviyelerinin artışında etkili olmuş ve özellikle GOÜ'lerdeki firmaları faiz oranı artışlarına ve GOÜ ekonomilerini sermaye hareketlerindeki döngüsellikçe daha duyarlı hâle getirmiştir. Söz konusu tedbirler, GOÜ'lerde de gelişmiş ülkelere benzer şekilde kamu borçluluğunu artırmış olup, olası makroekonomik şoklara karşı maliye politikalarının etkinlik alanının daralmasına neden olmuştur.

Hâlihazırda yüksek seyreden küresel enflasyonla birlikte, enerji ve gıda fiyatlarındaki artışlar, hanehalkının harcanabilir gelirine yansiyabilecektir. Ayrıca, gelişmiş ülke ekonomilerinde konut fiyatlarında yeniden değerlemeler, salgın döneminde artış sergileyen hanehalkı borçluluğunu bir kırılmalık unsuru hâline getirebilecektir. Küresel Finansal Krizden bu yana nakit varlıklarını artıran reel sektör ise, 2020 yılı öncesi ile kıyaslandığında yüksek borçluluğa sahiptir. Nakit varlıkların hem reel sektör hem de hanehalkı dağılımına dair veri bulunmaması, bu sektörlerin borç ödeme kapasiteleri hususunda sağlıklı değerlendirme yapılmasını zorlaştırmaktadır. Salgın döneminde ödemelerini erteleyen reel sektör ve hanehalkı için borçluluğun yüksek seyretmesi, küresel yüksek

¹ <https://www.fsb.org/wp-content/uploads/P260422.pdf>

enflasyon ve ekonomik durgunluğun etkisiyle artan faizler ve düşen gelirler nedeniyle borç ödemelerinde sorun yaratarak, tahsili gecikmiş alacaklara (TGA) dönüşüp banka bilançolarına yansiyabilecektir. Salgın sürecinde bankacılık sektörü ve merkezi yönetim arasındaki bağlantılılığın artması da bankacılık sektörü bilançolarını etkileyebilecektir. Bu aşamada, finansal sektör için düzenli stres testleri yapılması, birikebilecek risklerin takibi açısından kullanılabilir önemli bir araçtır.

Finansal sektör, büyük ölçüde Küresel Finansal Kriz sonrası reformlarla sağlamlığını artırmıştır. Reformlar, bankacılık sektörü başta olmak üzere finansal sektörün, krizlerin olumsuz etkilerini artırmak yerine krizleri ve şokları absorbe edebilecek bir yapıya ulaşmasına destek olmuştur. Öte yandan, 2020 yılı Mart ayında ani likidite ihtiyacı karşısında gelişmiş ülke piyasalarında yaşanan ve merkez bankaları ve diğer yetkili otoritelerin devreye girmesini gerektiren para piyasası fonlarından ani çıkışlar, satışlar ve yüksek teminat çağrılarını, BDFK'ların yaratabileceği oynaklığa dikkat çekmiştir. Bu tecrübe, reel sektöre kredi aracılık faaliyetlerinin stres dönemlerinde de etkin olarak sağlanmasının önemini ortaya koymuş olup, Finansal İstikrar Kurulu (FSB) gibi ilgili uluslararası standart belirleyici kuruluşlar bünyesinde BDFK'ların sağlamlığı ve kaldırmaçlı işlemleri üzerine kapsamlı bir çalışma başlatmıştır.

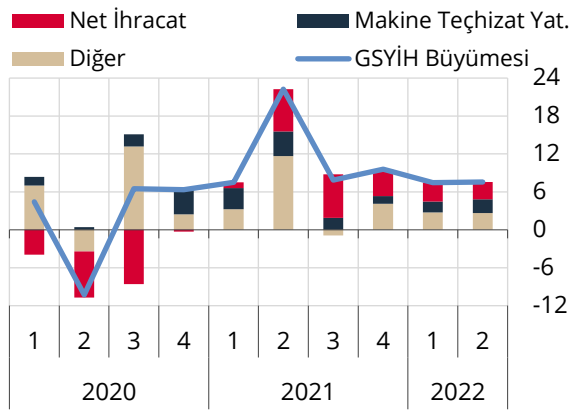
Finansal sistemde yaşanan krizler ve dışsal şoklar ile finansal sistemdeki yapısal ve konjonktürel değişiklikler, küresel borçluluğun finansal istikrar açısından önemini ortaya koymaktadır. Önümüzdeki dönemde uluslararası finansal piyasa oyuncularının yeni koşullara gösterecekleri uyum ve borç ödeme kapasiteleri borcun sürdürülebilirliği açısından yakından izlenmelidir.

II.2 Yurt İçi Temel Makroekonomik Gelişmeler

İktisadi faaliyetteki güçlü seyir 2022 yılının ilk yarısında devam ederken, öncü göstergeler yılın üçüncü çeyreğinde bir miktar ivme kaybına işaret etmektedir.

GSYİH 2022 yılının ilk iki çeyreğinde yıllık olarak sırasıyla yüzde 7,5 ve yüzde 7,6, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre çeyreklik bazda yüzde 0,7 ve yüzde 2,1 büyümüştür. Bu dönemde büyümenin temel belirleyicisi özel tüketim öncülüğünde nihai yurt içi talep olmuş, makine-teçhizat kaynaklı yatırımlar ve net ihracat gibi sürdürülebilir bileşenlerin büyümeye katkısı devam etmiştir (Grafik II.2.1). Öte yandan, sanayi üretimi yılın üçüncü çeyreğinde mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış verilere göre bir önceki çeyrek döneme göre gerilerken, bu gelişmede zayıflayan dış talep ve Temmuz ayında çalışılan gün sayısının az olması da etkili olmuştur. Mart ayından bu yana 50 referans değerinin sınırlı altında fakat yatay seyreden PMI imalat sanayi endeksi de Temmuz-Ekim döneminde önceki aylara göre daha düşük değerler almıştır. Hizmetler sektöründe yıl genelinde güçlü toparlanmaya işaret eden SAMEKS endeksi, Ağustos ve Eylül aylarında durağan durumu gösteren referans değerinin etrafında hareket etmektedir (Grafik II.2.2).

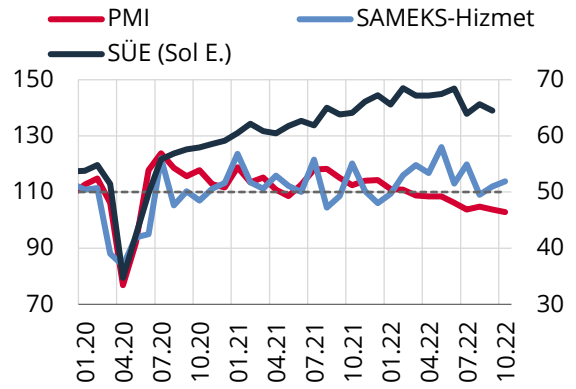
Grafik II.2.1: GSYİH Büyümesi ve Harcama Yönünden Yıllık Büyüme Katkıları (% Puan)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Son Gözlem: 2022 Ç2

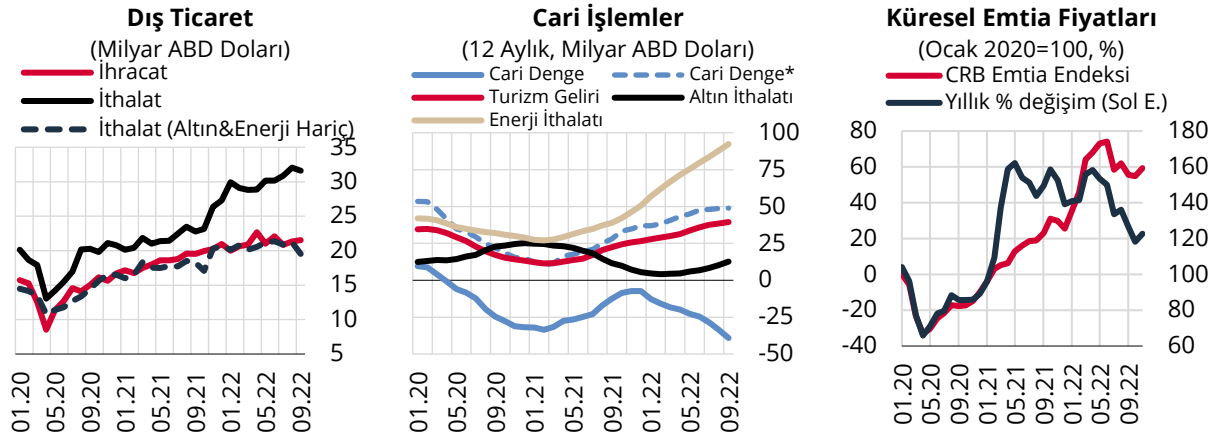
Grafik II.2.2: İktisadi Faaliyete İlişkin Seçilmiş Öncü Göstergeler (Endeks)

Kaynak: TCMB, TÜİK, İSO, MÜSİAD Son Gözlem: 10.22
Dipnot: Sanayi Üretim Endeksi (SÜE, 2015=100) ve Hizmet Sektörü Satınalma Müdürleri Endeksi (SAMEKS-Hizmet) mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmıştır. Kesikli çizgi, İmalat Sanayi Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI) ve SAMEKS için önceki aya göre durağan durumu gösterir.

Hizmet gelirlerindeki güçlü görünümüne karşın, ihracattaki sınırlı ivme kaybı ile birlikte enerji ve altın ithalatındaki yüksek seyir nedeniyle cari işlemler açığı artmaya devam etmektedir.

Jeopolitik gelişmelerin ve küresel ölçekte uygulanan sıkılaştırıcı politikaların etkisiyle zayıflayan küresel iktisadi faaliyete rağmen ihracatçı firmaların dinamik yapısı ve pazar çeşitlendirme esnekliği sayesinde talepte gerileme yaşanan ihracat pazarları yeni pazarlarla telafi edilmiş, 2022 yılının ilk yarısında ihracattaki güçlü görünüm korunmuştur. Bununla birlikte küresel iktisadi faaliyete ilişkin öncü göstergeler küresel ekonominin resesyona girme ihtimalinin arttığına işaret etmektedir. Buna bağlı olarak ihracat üçüncü çeyrekte sınırlı düzeyde ivme kaybetmiştir. İthalatta ise miktar bazında daha yatay bir seyir izlenmesine rağmen emtia fiyatlarının yüksek seviyesi ve altın ithalatının etkisiyle 2021 yılının son çeyreğinden bu yana belirgin bir artış görülmüştür. Nitekim altın ve enerji hariç tutulduğunda ithalat, ihracat ile benzer bir eğilim sergilemektedir. Yabancı ziyaretçiler arasında önemli paya sahip bölgelerde artan jeopolitik risklere rağmen turizmin cari işlemler dengesine güçlü katkısı devam etmiş, yıllıklandırılmış bazda turizm gelirleri salgın öncesi düzeylere ulaşmıştır. Bu gelişmelerin sonucunda, yıllık cari işlemler açığı 2021 yıl sonunda 7,3 milyar ABD doları seviyesinden 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla 39,2 milyar ABD dolarına yükselirken, enerji ve altın hariç cari işlemler aynı dönemde 48,9 milyar ABD doları fazla vererek olumlu gelişimini sürdürmüştür (Grafik II.2.3).

Grafik II.2.3: Cari İşlemler Hesabı Gelişmeleri

Kaynak: TCMB, TÜİK, Ticaret Bakanlığı

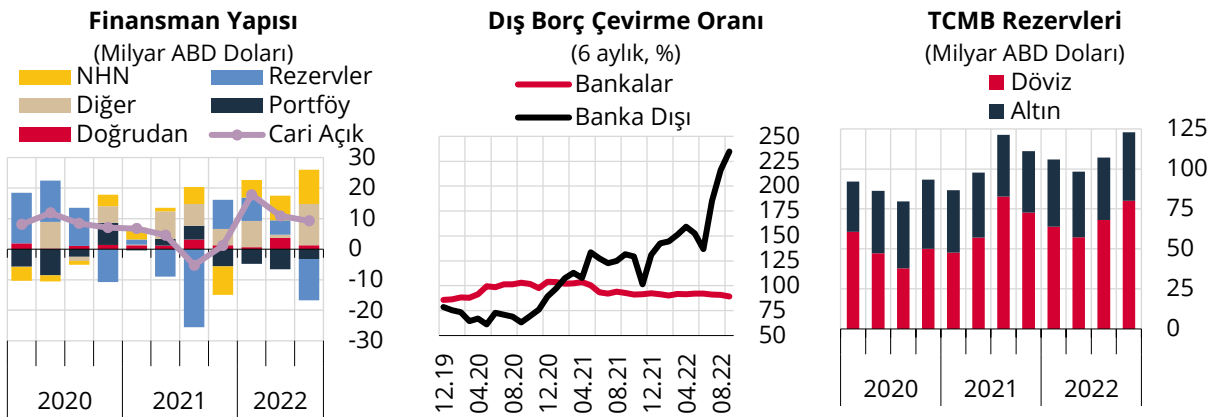
Son Gözlem: 09.22 (Emtia fiyatları 13.11.22)

Dipnot: Dış ticaret tutarları için genel ticaret sistemi tanımlı ve mevsim/takvim etkisinden arındırılmış aylık ihracat (fob) ve ithalat (cif) verileri kullanılmıştır. (*) işareti, enerji ve altın hariç cari işlemler dengesini göstermektedir.

Emtia Endeksi (Refinitiv/CoreCommodity CRB Index), ham petrol, altın, bakır, canlı hayvan, şeker gibi 19 adet emtia vadeli (futures) fiyatlarının aritmetik ortalamasını yansıtmaktadır.

Cari işlemler açığı ağırlıklı olarak banka dışı özel sektör borçlanması ve yurt dışı yerleşik mevduatı ile finanse edilirken, net hata noksan kalemi de artış kaydetmiştir.

Cari işlemler açığı kaynaklı finansman ihtiyacındaki artış son Rapor döneminden bu yana devam etmiştir. Bu dönemde doğrudan yatırımların finansmana katkısı sınırlı miktarda artarken, portföy akımları hem hisse senedi hem de borç senedi kaynaklı çıkış eğiliminde olmuştur. Doğrudan yatırımların yanı sıra, banka dışı özel sektörün nakdi kredi niteliğinde dış borç kullanımı ve bankalarda yurt dışı yerleşiklere ait mevduat hesaplarındaki artış, cari işlemler hesabının temel finansman kaynakları olmuştur. Revizyon çalışmaları kapsamında turizm verilerinde yapılan güncelleme sonucunda net hata ve noksan kaleminde belirgin düzelme olmuştur. Yılın ilk iki çeyreğinde gerileyen TCMB rezervleri ise Temmuz ayından itibaren artış eğilimine girerek 18 Kasım 2022 itibarıyla 122,9 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir (Grafik II.2.4). Küresel ölçekte rezervlerin düşüş eğiliminde olduğu bir dönemde TCMB rezervlerindeki artış makro finansal istikrar açısından olumlu bir gelişme olarak görülmektedir.

Grafik II.2.4: Ödemeler Dengesinde Finansman Gelişmeleri

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 09.22 (Rezervler: 11.11.22)

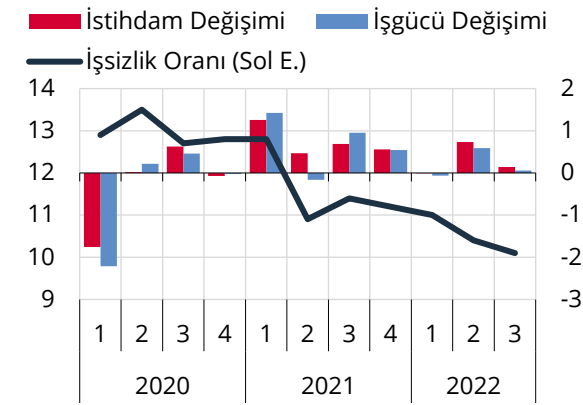
Dipnot: Portföy yatırımları ile doğrudan ve diğer yatırımlar, net giriş şeklindedir. Rezervde (-) işaret, artışı gösterir. Dış borç çevirme oranları, 6 aylık pencerede kısa ve uzun vadeli toplam dış borçlar üzerinden hesaplanmıştır.

İşgücü piyasasındaki güçlü görünüm devam ederken, vergi gelirlerinde artış ile birlikte bütçe disiplini korunmuştur.

Mevsimsel etkilerden arındırılmış işsizlik oranı, salgın sonrası dönemde istihdam kazanımlarının işgücü artışından daha güçlü olmasının etkisiyle düşüş eğilimi sergilemektedir. 2020 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 13,5'e ulaşan mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla yüzde 10,1'e gerilemiştir

(Grafik II.2.5). Öncü göstergeler yılın geri kalanında istihdam artış eğiliminin ivme kaybedebileceğine işaret etmektedir (Grafik II.2.6). İktisadi faaliyetteki güçlü seyir vergi gelirlerine de olumlu yansımaktadır. 2022 yılı ilk yarısında yükseliş kaydeden vergi gelirlerinin faiz dışı harcamaları karşılama oranı, Temmuz-Ekim döneminde harcamalardaki artışın etkisiyle bir miktar gerilemiştir. Faiz dışı harcama artışında cari transferler ve personel giderleri etkili olurken, gelirler tarafında vergi gelirleri dışındaki kalemlerin katkısı sınırlı kalmıştır. Böylece yılın ilk yarısında yüzde 0,7'ye kadar gerileyen bütçe açığının milli gelire oranı, Ekim ayı itibarıyla yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir (Grafik II.2.7).

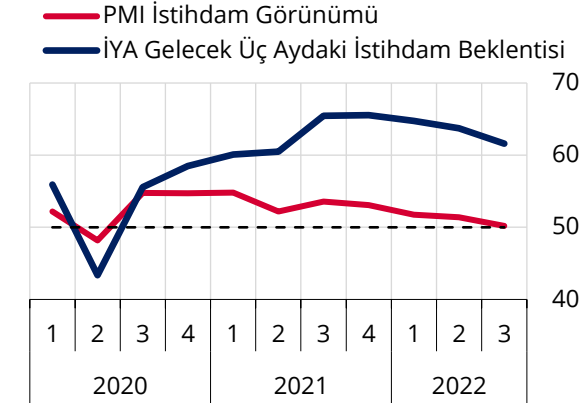
Grafik II.2.5: İşgücü Piyasası Göstergeleri
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon kişi, %)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: 09.22

Grafik II.2.6: İstihdam Görünümü
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Arttı-Azaldı)

Kaynak: S&P Global, TCMB

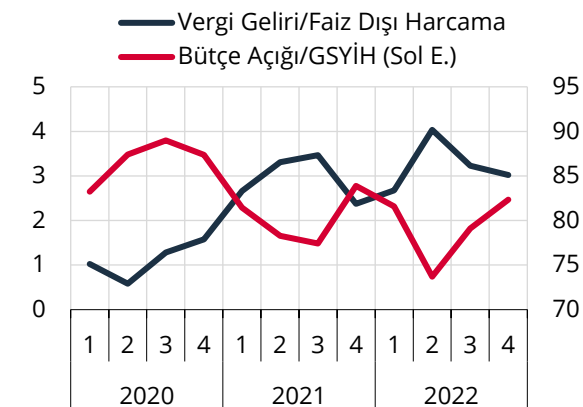
Son Gözlem: 09.22

Dipnot: İYA göstergesi PMI ile uyumlu olarak nötr seviyesi 50 olacak şekilde ayarlanmıştır.

Enflasyonda yakın dönemde gözlenen yükselişte, enerji maliyeti artışlarının gecikmeli ve dolaylı etkileri, ekonomik temellerle uyumsuz fiyatlama oluşumları ile küresel enerji, gıda ve tarımsal emtia fiyatlarındaki artışların oluşturduğu güçlü negatif arz şokları etkili olmaktadır.

Tüketici enflasyonunda 2021 yılı Aralık ayından itibaren görülen yükseliş eğilimi yaz ayları ile birlikte bir miktar yavaşlamıştır. Gıda grubu enflasyonu, uluslararası tarımsal emtia ve gıda fiyatlarındaki olumsuz görünüm, döviz kuru gelişmeleri, artan girdi maliyetleri ve tedarik zincirinde süregelen aksamalar neticesinde yüksek seyretmektedir. Enerji grubu yıllık enflasyon artışında ise uluslararası enerji fiyatlarındaki gelişmelerin yansımaları görülmektedir. Hizmet grubu enflasyonu üzerinde uluslararası emtia fiyatları, özellikle akaryakıt ve gıda fiyatları kanalıyla etkili olmaya devam etmektedir. Öte yandan, rafine petrol ürünleri ve ana metal fiyatlarında düşüş olmakla birlikte diğer enerji kalemlerinin etkisiyle üretici enflasyonu yüksek seyretmektedir (Grafik II.2.7 ve Grafik II.2.8).

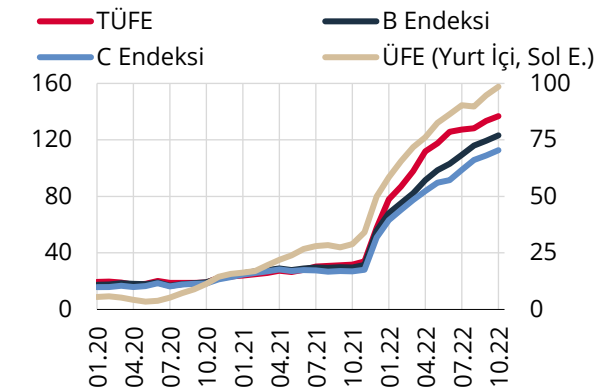
Grafik II.2.7: Merkezi Yönetim Bütçe Göstergeleri
(12 Ay Birikimli, %)

Kaynak: HMB

Son Gözlem: 10.22

Grafik II.2.8: Enflasyon Gelişmeleri
(Yıllık % Değişim)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: 10.22

Dipnot: TÜFE'den işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın kalemlerinin çıkarılmasıyla B endeksi, buna ek olarak gıda ve alkolsüz içeceklerin çıkarılmasıyla C endeksi elde edilmektedir.

Kutu II.2.1:

Finansal Piyasaların Etkin İşleyişine Yönelik Atılan Adımlar

Finansal istikrarı desteklemek ve piyasaların etkin işleyişine katkıda bulunmak amacıyla mevcut Rapor döneminde uygulamaya konulan tedbirler ve politika adımları bu kutuda ana başlıklar altında özetlenmektedir.

Tablo II.2.1.1: Finansal Piyasalara Yönelik Başlıca Tedbir ve Düzenlemeler

1. Politika Faiz Oranı ve Merkez Bankası Likidite Yönetimi

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
06.06.2022	24 Haziran 2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere TCMB taraflı swap ve Bankalararası Para Piyasası işlemleri için minimum DİBS bulundurma oranı yüzde 30'dan yüzde 45'e, endeksli kıymetler ile döviz ve altın cinsinden teminata konu varlıkların teminat iskonto oranı yüzde 15'ten yüzde 30'a yükseltilmiştir.
04.07.2022	22 Temmuz 2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere TCMB taraflı swap ve Bankalararası Para Piyasası işlemleri için minimum DİBS bulundurma oranı yüzde 50'ye, endeksli kıymetler ile döviz ve altın cinsinden teminata konu varlıkların teminat iskonto oranı yüzde 50'ye yükseltilmiştir.
18.08.2022	1 hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 14'ten yüzde 13'e indirilmiştir.
23.08.2022	2 Eylül 2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere endeksli kıymetler ile döviz ve altın cinsinden teminata konu varlıkların teminat iskonto oranı yüzde 60'a yükseltilmiştir.
22.09.2022	1 hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 13'ten yüzde 12'ye indirilmiştir.
20.10.2022	1 hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 12'den yüzde 10,5'e indirilmiştir.
24.11.2022	1 hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 10,5'ten yüzde 9'a indirilmiştir.

2. Zorunlu Karşılıklar (ZK) ve Menkul Kıymet Tesisi

Yürürlük Tarihi (ZK tesis dönemi başlangıcı)	Tedbir / Düzenleme
08.07.2022	TL cinsinden ticari nitelikteki nakdi kredilere yüzde 10 düzeyinde uygulanan ZK oranı yüzde 20'ye yükseltilmiştir.
22.07.2022	TCMB nezdinde ZK ve ihbarlı döviz mevduat hesaplarında uygulanan komisyon oranı yüzde 1,5'ten 5'e yükselmiştir. Ayrıca, tüzel kişi mevduatı dönüşüm hedef değeri olan yüzde 20'ye ilişkin hedef tarih 02.09.2022 yerine 08.07.2022 olarak değiştirilmiş, 02.09.2022 yükümlülük tarihi itibarıyla dönüşüm oranı gerçek ve tüzel kişiler için ayrı ayrı yüzde 10'a ulaşamayan bankalardan iki katı oranında komisyon alınması uygulaması kaldırılmıştır.
29.07.2022	YP cinsinden mevduat/katılım fonları için yüzde 3 oranında TL cinsinden uzun vadeli sabit faizli menkul kıymet tesis edilmesine karar verilmiştir. Söz konusu orana, gerçek ve tüzel kişi dönüşüm oranı ayrı ayrı; (a) yüzde 5'in altında kalan bankalar için 7 puan, (b) yüzde 5 ile yüzde 10 arasında olan bankalar için 2 puan ilave edilecektir.
02.09.2022	Bankaların (YP) mevduat/katılım fonuna, gerçek kişi TL mevduat/katılma hesabına dönüşüm oranı yüzde 5'in altında kalan bankalara 500 bp, yüzde 5-10 arasında olan bankalara 300 bp ilave ZK uygulanması, tüzel kişi mevduatından dönüşümü içerecek ve eşik değerler yüzde 0-10 ve yüzde 10-20 olacak şekilde güncellenmiştir.
16.09.2022	TL mevduat/katılım fonu payı hem gerçek hem tüzel kişi mevduatta yüzde 50'nin altında olan bankalarca, YP mevduat/katılım fonu yükümlülükleri için tesis edilmesi gereken ZK tutarı üzerinden yıllık yüzde 3 ilave komisyon uygulanacaktır.
30.09.2022	ZK'ya tabi krediler için: a) Yüzde 20 düzeyinde uygulanan ZK tesisinin bankalar için yüzde 30 oranında menkul kıymet tesisi ile ikâme edilmesi, b) 30 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 29 Temmuz 2022 tarihine göre yüzde 10 kredi büyüme oranını aşan kredi tutarı kadar menkul kıymetin bir yıl boyunca tesis edilmesi, c) Hariç tutulan kredi türlerinin harcama mukabili kullanılmaması halinde menkul kıymet tesisine tabi olması, kararlaştırılmıştır. Ayrıca, d) Tebliğ yayımı tarihinden itibaren 2022 yıl sonuna kadar kullanılacak ticari nitelikteki kredilerde TCMB tarafından yayımlanan yıllık bileşik referans oranının 1,4 katı üzerinde yıllık bileşik faiz oranıyla kullanılacak kredi tutarının yüzde 20'si, 1,8 katı üzerinde yıllık

	bileşik faiz oranıyla kullanılacak kredi tutarının yüzde 90'ı nispetinde menkul kıymet tesis edilmesine karar verilmiştir.
30.12.2022	Menkul Kıymet Tesisi uygulamasında yapılan değişiklik ile yüzde 3 olan menkul kıymet tesis oranı yüzde 5 olarak güncellenmiştir. Dönüşüm oranı yerine 2023 yılı başından itibaren TL mevduatın toplam mevduat içindeki payını esas alan menkul kıymet tesisi uygulamasına geçilecektir. Bankalarca gerçek ve tüzel kişi için hesaplanacak TL mevduat/katılım fonunun toplam mevduat/katılım fonu içindeki paylarından herhangi biri; a) Yüzde 50,00'ın altında kalan bankalar için 7 puan, b) Yüzde 50,00 ile yüzde 60,00 arasında olan bankalar için 2 puan, menkul kıymet tesis oranına ilave edilecektir.
6.1.2023	TCMB nezdinde ZK ve ihbarlı döviz mevduat hesaplarında uygulanan yüzde 5 komisyon oranı uygulamasına ve yıl sonuna kadar dönüşüm oranlarına göre farklılaştırılan komisyon uygulamasına 23.12.2022 hesaplama tarihi itibarıyla son verilmiştir. Bahsi geçen hesaplarda tesis edilmesi gereken tutar üzerinden TL payına ilişkin koşulları sağlayamayan bankalara yıllık yüzde 3 oranında uygulanan komisyon oranı, 23.12.2022 hesaplama tarihinden itibaren TL mevduat/katılım fonu payına göre farklılaştırmak üzere yüzde 8'e çıkarılmıştır. Bu çerçevede, tesisi 6.1.2023 tarihinde başlayan 23.12.2022 hesaplama tarihinden itibaren, TL payına göre farklılaştırılmak üzere yüzde 8 olarak belirlenen komisyon oranının, hem gerçek hem de tüzel kişi mevduat/katılım fonu içinde TL payı; a) yüzde 60 ve üzerinde olan bankalar için yüzde 0, b) yüzde 50 (dahil) – yüzde 60 arasında olan bankalar için yüzde 3, c) yüzde 50'den düşük olan bankalar için yüzde 8, olarak uygulanmasına karar verilmiştir.

3. Reeskont Kredileri Uygulamaları

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
13.06.2022	TL cinsi reeskont kredisi kullanacak ihracatçılar için vadeler uzatılırken, faiz oranları düşürülmüş ve kredi kullanım koşulları değiştirilmiştir. Buna göre, TL reeskont kredilerinde azami vade 360 gün, savunma sanayisi için azami vade 720 gün olmuştur. TL reeskont faizleri, 0-90 gün için politika faizinin 300 puan, 91-180 gün için politika faizinin 200 puan ve 181-720 gün için politika faizinin 100 puan altında belirlenmiştir. TL reeskont kredilerinden yararlanmak için ihracat bedellerinde uygulanmakta olan mevcut yüzde 40 TCMB'ye satış koşuluna ilave olarak, firmaların en az yüzde 30'unu bir bankaya satmayı taahhüt etmesi gerekecek olup, firmalar, döviz satışı yaptığı toplam tutara kadar TL reeskont kredisi kullanabilecektir. Ayrıca, TL reeskont kredisi kullanan firmaların ilk satış işleminden itibaren bir ay süreyle satılan döviz tutarını yeniden satın almamayı taahhüt etmesi gerekmektedir.

4. Mevduat / Katılım Fonları ve Ödeme Sistemleri

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
28.06.2022	Mevduat/katılım fonlarında uygulanan stopaj oranlarının indirim süresi 31.12.2022 tarihine kadar uzatılmıştır.
06.07.2022	Şirketlerin kur korumalı mevduattan faydalanabilmesi için 31.12.2021 ile 30.03.2022 tarihleri arasında bankada döviz tevdiat hesaplarının bulunması kriteri 31.12.2021 ile 30.06.2022 arası şeklinde yeniden düzenlenmiştir.
28.07.2022	Kur korumalı mevduat uygulamasında şirketlerin kazançlarına uygulanan kurumlar vergisi istisnası, 30.06.2022 tarihli bilanço için de geçerli olacak şekilde istisna uzatılmıştır.
27.08.2022	Sigortaya tabi mevduat ve katılım fonu kapsamı finansal kurumlar ve kamu varlıkları dışındaki tüzel kişileri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir.
30.09.2022	Şirketlerin kur korumalı mevduattan faydalanabilmesi için 31.12.2021 ile 30.06.2022 tarihleri arasında bankada döviz tevdiat hesaplarının bulunması kriteri 31.12.2021 ile 30.09.2022 arası şeklinde yeniden düzenlenmiştir.
27.10.2022	Kur korumalı mevduat uygulamasında şirketlerin kazançlarına uygulanan kurumlar vergisi istisnası, 3 ay uzatılarak 30.09.2022 tarihli bilanço için de geçerli olacak şekilde güncellenmiştir.

5. Kredi Kullanımına, Taksit ve Borç Ödemelerine Yönelik Düzenlemeler

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
09.06.2022	Tüketici kredilerine ilişkin genel vade sınırı, kredi tutarı 50 bin TL'nin üzerinde 100 bin TL'nin altında olan krediler için 24 ay iken, 100 bin TL'nin üzerinde olan krediler için 24 aydan 12 aya indirilmiştir. Ayrıca, limiti 25 bin TL'nin üzerinde olan kredi kartlarında asgari ödeme oranı yüzde 20'den yüzde 40'a yükseltilmiştir.
11.06.2022	Tüketici kredilerinde BSMV oranı yüzde 5'ten yüzde 10'a yükseltilmiştir.
23.06.2022	Konut kredisi kredi/değer oranı (KDO) konutun değerine göre ve konutun 1. el veya 2. el olmasına göre farklılaştırılmış, değeri 10 milyon TL'nin üzerinde olan konutlar için kredi imkânı kaldırılmıştır.
23.06.2022	Yurt içi yerleşik kişilerin Karar tarihinden sonra yurt dışı yerleşiklerle türev işlem gerçekleştirmesi halinde, bu kişilere bu Karar tarihinden sonra kullanılacak olan TL ve YP cinsinden ticari nitelikli nakdi kredilere yüzde 500 risk ağırlığı uygulanmasına karar verilmiştir.
24.06.2022	(i) Bağımsız denetime tabi olması, (ii) YP (altın dahil) nakdi varlıklarının 15 milyon TL'den fazla olması ve (iii) YP nakdi varlıklarının, aktif toplamından veya son 1 yıllık net satış hasılatından büyük olanının yüzde 10'unu aşması şartlarını aynı anda taşıyan şirketlere TL ticari kredi imkânı Karar tarihinden sonra kaldırılmıştır.
07.07.2022	Kredi kullanımına sınırlama getiren Karar kapsamında şirketler, bağımsız denetçiye onaylatarak bankalara verecekleri belgeleri yeminli mali müşavir onayıyla da alabilecektir. Kredi kullanabilmek için belge verme yükümlülüğü olan şirketlere beyanları esas alınarak kredi verilecek olup, kredi alan şirket, beyanlarını doğrulayan belgeleri 3 ay sonra verebilecektir. Konsolide mali tablo hazırlama yükümlülüğü bulunan şirketler için kredi sınırlamalarına yönelik yapılacak değerlendirmede bu şirketlerin yurt dışı bağlı ortaklık ve iştirakleri dahil edilmeyecektir. Yanlış ya da yanıltıcı beyanda bulunan işletmeler için nakdi kredilere yüzde 500 risk ağırlığı uygulanacaktır.
23.09.2022	Bankaların ticari müşterilerinden alabileceği ücretlere ilişkin Tebliğde yapılan değişikliklerle: - İlk limit tahsisinde veya tahsis edilen limitin artırılmasında yüzde 0,25 olan azami tahsis ücretinin, limit yenilemelerinde yüzde 0,125 olarak uygulanacağı, - 1 yıldan kısa vadeli kredi kullandırmalarında azami kredi kullanım ücretinin vade gün sayısı dikkate alınması ve oransal düşülerek uygulanması hususları düzenlenmiştir.
01.11.2022	BDDK tarafından 24.06.2022 tarihinde alınan önlemler sıkılaştırılmış olup, (i) Bağımsız denetime tabi olması koşulu değişmemiş, (ii) YP (altın dahil) nakdi varlıklarının 15 milyon TL'den fazla olması sınırı 10 milyon TL ve (iii) YP nakdi varlıklarının, aktif toplamından veya son 1 yıllık net satış hasılatından büyük olanının yüzde 10'unu aşması sınırı yüzde 5 olarak güncellenmiştir. Buna göre, 01.11.2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere belirtilen şartları aynı anda taşıyan şirketlere TL ticari kredi imkânı kaldırılmıştır.

6. Kredi ve Alacakların Sınıflandırılması ve Yasal Rasyo Sınırlamaları

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
23.06.2022	Bankaların TCMB'den olan ve YP cinsinden düzenlenen alacaklarına sermaye yeterliliği oranı hesaplamasında; kredi riskine esas tutar hesaplanırken yüzde sıfır risk ağırlığı uygulanabilmesine karar verilmiştir.

7. Diğer Düzenlemeler

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
09.06.2022	Yurt içinde gerçekleştirilen halka arzlarda yurt dışından fon teminini özendirmek ve şirketlerin yurt dışında sermaye piyasası aracı ihracı yoluyla fon temin etmesini teşvik etmek amacıyla ilgili ihraçlarda SPK tarafından tahsil edilen ücretler indirilmiştir.
22.06.2022	TLREFK Türk Lirası Gecelik Katılım Referans Getiri Oranı, katılım bankalarının borçlanma araçlarında, çeşitli faizsiz finans ürünlerinde ve finansal sözleşmelerde değişken getiri göstergesi, dayanak varlık veya karşılaştırma ölçütü olarak kullanılacak TL kısa vadeli referans getiri oranı ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak Borsa İstanbul tarafından yayımlanmaya başlamıştır.
13.08.2022	Kredi Garanti Fonu kapsamındaki kredilerde kefalet bakiye tutarı 500 milyar TL'den 1 trilyon TL'ye yükseltilmiştir.